

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry
Ročník 14 – 14. ročník, školský rok 2021/2022
Okresné kolo
Kategória: C

TEST

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka č. 1

Čo je príroda? V každodennom živote sa stretávame v nejakej súvislosti s významom slova príroda. Čo to vlastne je? Nie je jednoduché odpovedať na túto otázku, pretože zahrnuje všetko, čo je okolo nás, a čo nevytvoril človek: zem, moria, stromy, kvety, ryby, vtáky, hory, púšte, vzduch, dážď, búrky, sopky, ba patrí sem i človek sám. V prírode sa všetko ustavične mení, nič nie je stále. Čo sa zmenám a zmeneným životným podmienkam nedokáže prispôbiť, musí zahnúť (napr. praveké rastliny a živočíchy, ako jaštery, dinosaury atď.). Prírodu si môžeme predstaviť ako pyramídu, ktorej základ tvorí ríša minerálov. Keď vystúpime vyššie, oboznámime sa s rastlinnou ríšou, nad ňou je ríša zvierat a na vrchole stojí človek. História dokazuje, že za mnoho tisícročí vyhynulo množstvo rastlinných a živočíšnych druhov, iba človek bol zatiaľ najschopnejší prispôbovať sa meniacim sa životným podmienkam.

Zdroj: internet
prechadzky-dss-znb-dk.pdf

Úloha č. 1

Z textu ukážky vyplýva:

- A. Čo nevytvoril človek, musí zahnúť.
- B. Príroda je pyramída s rastlinnou ríšou.
- C. Prírodu nevytvoril človek.
- D. Príroda sa neprispôbuje životu.

Úloha č. 2

Z textu ukážky nevyplýva:

- A. Veľa rastlinných a živočíšnych druhov vyhynulo, lebo vznikli v praveku.
- B. Človek sa vie dobre prispôbiť prírodným zmenám.
- C. Minerály, teda nerasty, tvoria základ pomyselnéj prírodnej pyramídy.
- D. Mnoho rastlín a živočíchov vymrelo.

Úloha č. 3

Označ synonymný výraz, ktorým by sa najvhodnejšie nahradilo podčiarknuté slovo v texte ukážky č. 1.

- A. modifikujúcim sa
- B. deformujúcim sa
- C. modulujúcim
- D. mutujúcim

Úloha č. 4

Ktoré tvrdenie o ukážke č. 1 je pravdivé?

- A. Dominuje v nej opisný slohový postup.
- B. Neobsahuje žiadne prvky výkladu.
- C. Objavujú sa v nej aj prvky úvahy.
- D. Dominuje v nej rozprávací slohový postup.

Úloha č. 5

Vyber najvýstižnejší nadpis pre ukážku č. 1.

- A. Prírodná pyramída
- B. Zákony prírody
- C. Príroda vo víre času
- D. Mnoho tvári prírody

Úloha č. 6

V ktorej možnosti sa nachádza správne utvorené privlastňovacie prídavné meno od slova *jašter*?

- A. jašteričí
- B. jašterí
- C. jašterčí
- D. jašterný

Úloha č. 7

V ktorej z uvedených možností sú správne pomenované podčiarknuté vetné členy z nasledujúcej vety?

November bol predtým deviatym mesiacom desaťmesačného roka starorímskeho kalendára.

- A. príslovkové určenie, nezhodný prívlastok, nezhodný prívlastok
- B. dané slovo nie je vetným členom, predmet, predmet
- C. dané slovo nie je vetným členom, podmet, nezhodný prívlastok
- D. príslovkové určenie, predmet, predmet

Úloha č. 8

Vyber možnosť, v ktorej sú len združené pomenovania.

- A. sťahovanie národov, moderné mestá, vysoká škola
- B. základná škola, diplomová práca, daň z pridanej hodnoty
- C. národné hnutie, okresná prokuratúra, novelizovaná vyhláška
- D. obchodné centrá, vnútorný zápas, prvá svetová vojna

Úloha č. 9

V ktorej možnosti nedochádza pri výslovnosti k spodobovaniu?

- A. iba človek bol zatiaľ najschopnejší
- B. v každodennom živote sa stretávame
- C. zmenám a zmeneným životným podmienkam
- D. oboznámime sa s rastlinnou ríšou

Úloha č. 10

V ktorej možnosti sú všetky podčiarknuté slová prídavnými menami?

- A. územie bolo obsadené, najstarších dôb, prvé osídlenie, panovníkova voľba
- B. staromadarské kmene, uhorský štát, búriaci sa veľmoži, rod Habsburgovcov
- C. slovenského národa, nežnou revolúciou, Nitrianske kniežatstvo, niekoľkí obyvatelia
- D. Európskej únie, demokratická spoločnosť, spoločný štát, prezidentkin prejav

Úloha č. 11

Označ možnosť, v ktorej sú všetky slovesá v dokonavom vide.

- A. začali prichádzať, sformulovali požiadavky, zasahuje armáda
- B. získava moc, rozvíjala sa kultúra, vládli dlho
- C. odpor vyvrcholil, zasiahne expanzia, skonsolidoval sa
- D. územie tvorilo, vzniká štát, zaradilo sa

Úloha č. 12

Ktoré slová nazývame *expresíva*?

- A. Slová bez citového zafarbenia.
- B. Všetky slová s citovým zafarbením.
- C. Slová s citovým zafarbením, ktoré vyjadrujú kladný citový postoj.
- D. Slová s citovým zafarbením, ktoré vyjadrujú záporný citový postoj.

Úloha č. 13

Pre ktorý jazykový štýl a jeho útvary platí nasledujúca charakteristika?

„objektívny štýl; štýl verejnej úradnej komunikácie; písomný štýl; na úpravu existujú štátne normy; jeho funkciou je sprostredkovať príjemcovi presné údaje, fakty, bez doplňujúcich a vysvetľujúcich detailov“

- A. náučný (odborný) štýl
- B. administratívny štýl
- C. publicistický štýl
- D. rečnícky štýl

Ukážka č. 2

Situácia je vážna. Počet prírodných katastrof sa podľa OSN od roku 2000 takmer zdvojnásobil12. 10. 2000 16:25 **Dôvodom sú klimatické zmeny**

Svet od roku 2000 zasiahlo takmer dvakrát viac prírodných katastrof ako za obdobie predchádzajúcich 20 rokov (1980 – 1999) – a to najmä v **dôsledku klimatických zmien**. Uvádza sa to v pondelkovej správe Úradu OSN pre znižovanie rizika katastrof (UNDRR), informovala agentúra AFP.

Správa sa zaoberá rokmi 2000 – 2019, počas ktorých úrad OSN eviduje **7 348 závažných katastrof**. Tie si vyžiadali dovedna **1,23 milióna obetí a spôsobili hospodárske škody vo výške 2,97 trilióna dolárov** (2,52 trilióna eur). Počet katastrof výrazne preyšuje údaje z obdobia rokov 1980 – 1999, keď úrad evidoval len 4 212 závažných katastrof.

Prudký nárast je do veľkej miery možné pripísať **nárastu katastrof súvisiacich s počasím** ako povodne, búrky a sucho, uvádza sa v správe. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím UNDRR zaznamenal 3 254 závažných povodní, čo je viac ako dvojnásobný nárast.

„*Sme úmyselne deštruktívni*“, povedala novinárom Mami Mizutoriová – osobitná predstaviteľka generálneho tajomníka OSN pre znižovanie rizika katastrof. „*Po hodnotení katastrofických udalostí za ostatných 20 rokov je to jediný možný záver*“, dodala.

Správa UNDRR podľa Mizutoriovej členským krajinám OSN pripomína ich **záväzok posilniť kapacity riadenia pre prípad prírodných katastrof** a mať do roku 2020 pripravené celoštátne a lokálne programy na zníženie rizika katastrof.

Najsmrteľnejšou katastrofou za posledných 20 rokov bola **cunami** v Indickom oceáne z roku 2004 zodpovedná za 226 400 úmrtí. Po nej nasleduje zemetrasenie na Haiti v roku 2010, ktoré si vyžiadalo približne 222-tisíc obetí.

TASR 12. 10. 2020

Úloha č. 14

Podľa ukážky č. 2 Mami Mizutoriová skonštatovala, že „sme úmyselne deštruktívni“.

Na základe čoho dospela Mizutoriová k tomuto záveru?

- A. Za posledné desaťročia urobili členské krajiny OSN málo na ochranu proti katastrofám.
- B. Úrad OSN pre znižovanie rizika katastrof eviduje 7 348 závažných katastrof za 20 rokov.
- C. Katastrofy z obdobia rokov 2000 – 2019 majú na svedomí 1,23 milióna ľudských obetí na celom svete.
- D. Katastrofy spôsobili za uplynulých 20 rokov hospodárske škody vo výške 2,97 trilióna dolárov.

Úloha č. 15

Čo je podľa ukážky č. 2 potrebné na zabránenie prírodným katastrofám?

- A. Porovnávať jednotlivé desaťročia podľa množstva nečakaných prírodných katastrof.
- B. Mať na úrovni štátu pripravené komplexné riešenia na zníženie rizika katastrof.
- C. Zastaviť klimatické zmeny spôsobujúce závažné rozsiahle povodne.
- D. Evidovať obete a škody na majetku pri hospodárskych katastrofách.

Úloha č. 16

Ktorý publicistický žáner predstavuje ukážka č. 2?

- A. interview
- B. rozšírená správa
- C. krátka správa
- D. komentár

Úloha č. 17

Ktoré tvrdenie o nasledujúcich slovách z ukážky č. 2 je pravdivé?

katastrofa, deštruktívny, cunami

- A. Všetky tri slová majú rovnaký gramatický rod a dajú sa skloňovať.
- B. Všetky tri slová majú odlišný gramatický rod a nedajú sa skloňovať.
- C. Všetky tri slová sú cudzieho pôvodu a prispôbili sa slovenskému pravopisu.
- D. Všetky tri slová sú prebraté z iných jazykov a neprispôbili sa slovenskému pravopisu.

Úloha č. 18

Ktorá možnosť sa priamo týka nasledujúcich výrazov z ukážky č. 2?

UNDRR, AFP, OSN, TASR

- A. Iniciálové skratky neskloňujeme a píšeme ich veľkými písmenami.
- B. Skratky sú ustálené slovné jednotky utvorené skrátením jednoslovných alebo viacslovných pomenovaní.
- C. Značky sú medzinárodné dohodnuté ustálené symboly.
- D. Skratkové slová vyslovujeme ako slová a môžeme ich skloňovať.

Úloha č. 19

V ktorej možnosti je jednoduché súvetie?

- A. Svet od roku 2000 zasiahlo najmä v dôsledku klimatických zmien takmer dvakrát viac prírodných katastrof ako za obdobie predchádzajúcich 20 rokov (1980 – 1999).
- B. Správa UNDRR podľa Mizutoriovej členským krajinám OSN pripomína ich záväzok posilniť kapacity riadenia pre prípad prírodných katastrof.
- C. Prudký nárast je do veľkej miery možné pripísať nárastu katastrof súvisiacich s počasím ako povodne, búrky a sucho, uvádza sa v správe.
- D. Najsmrteľnejšou katastrofou za posledných 20 rokov bola cunami v Indickom oceáne z roku 2004 zodpovedná za 226 400 úmrtí.

Ukážka č. 3

Ivan Krasko

Moje piesne

Ach, všednosť v dušu, jako mlha šedá
 v dolinu, mlkvo, jednotvárne sedá.
 Tú všednosť – mlhu niekdy vyhnať chce sa,
 by vidieť bolo horu, šíru zeleň lesa
 a modro neba, belosť diaľnej viesky
 i striebro riavy, jako hádže
 v dolinu, vzkvetlú tisícerym kvetom,
 motýľa na nej s krivolakým letom
 a topoľ štíhly, jako vozvých pne sa,
 jak siahať chcel by hore na nebesá,
 by vidieť bolo divú ružu na strmine
 a božie muky dole v cintoríne...

 Tú všednosť – mlhu niekdy vyhnať chce sa.

Zo zbierky *Nox et solitudo*

Úloha č. 20

V ktorej možnosti je uvedená správna schéma rýmu použitého v prvých štyroch veršoch ukážky č. 3?

- A. abcb
- B. abba
- C. abab
- D. aabb

Úloha č. 21

Z akého dôvodu je v ukážke č. 3 použité české slovo *mlha* namiesto slovenského slova *hmla*?

- A. Autor jeho použitím docielil emotívny a zároveň prekvapivý účinok na čitateľa.
- B. Autor jeho použitím docielil dôslednú rovnoslabičnosť všetkých veršov básne.
- C. Autor ako prívrženec čechoslovakizmu použil v každom verši nejaké české slovo.
- D. Autor ho použil pre jeho väčšiu vhodnosť vzhľadom na zachovanie rytmu verša.

Úloha č. 22

Ktoré tvrdenie najlepšie vystihuje uvedenú báseň?

- A. Je to ľubostná poézia, hovorí sa v nej o nenaplnenej láske.
- B. Ide o reflexívnu lyriku, sú v nej vyjadrené autorove city, nálady, myšlienky.
- C. Má výrazové prostriedky drámy, podlieha módnemu vkusu autora i doby.
- D. Je písaná viazanou umeleckou rečou a má jednoduchý dej.

Úloha č. 23

*Ach, všednosť v dušu, jako mlha šedá
v dolinu, mlkvo, jednotvárne sedá.*

V uvedených veršoch sa nenachádza

- A. zosobnenie.
- B. prirovnanie.
- C. metafora.
- D. nonsens.

Úloha č. 24

Ktorý verš neobsahuje epiteton?

- A. a modro neba, belosť diaľnej viesky,
- B. jak siahať chcel by hore na nebesá,
- C. v dolinu, vzkvetlú tisícerym kvetom,
- D. motýľa na nej s krivolakým letom.

Úloha č. 25

Ktoré slovo patrí na zakryté miesto v šiestom verši ukážky č. 3?

- A. tresky
- B. plesky
- C. blesky
- D. vresky

Zdroje:

1. internet - prechadzky-dss-znb-dk.pdf;
2. www.tasr.sk
3. Ivan Krasko: Nox et solitudo

Autor: Mgr. Daniela Petriková

Recenzent: Mgr. Nadežda Kašiarová

Korektúra: Mgr. Alžbeta Palacková

Redakčná úprava: Mgr. Alžbeta Palacková

Slovenská komisia Olympiády zo slovenského jazyka a literatúry

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2021